

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Εκλογή Δημοτικών και Περιφερειακών Αρχών»

Ι. Γενικές Παρατηρήσεις

Α. Με το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο επέρχονται επί μέρους τροποποιήσεις στο θεσμικό πλαίσιο για την εκλογή των δημοτικών και περιφερειακών αρχών. Άξονας των νέων ρυθμίσεων είναι η εκλογή δημάρχου και περιφερειάρχη με σχετική πλειοψηφία, εφόσον πάντως επιτευχθεί ορισμένο ποσοστό στην αρχική ψηφοφορία, και μεικτό σύστημα κατανομής των εδρών στο δημοτικό συμβούλιο, το συμβούλιο δημοτικών κοινοτήτων και το περιφερειακό συμβούλιο που παρέχει αυξημένη πλειοψηφία στον επιτυχό-ντα συνδυασμό.

Το νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε μετά την επεξεργασία του από τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από έξι μέρη και ενενήντα δύο (92) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου.

Ειδικότερα, στα άρθρα 1 και 2 προσδιορίζονται ο σκοπός και το αντικείμενο του νομοσχεδίου. Με τις ρυθμίσεις του Μέρους Α΄, υπό τον τίτλο «Εκλογή Δημοτικών Αρχών» (άρθρα 3-41), το οποίο διαρθρώνεται σε εννέα (9) Κεφάλαια, επέρχονται τροποποιήσεις στο θεσμικό πλαίσιο για την εκλογή των δημοτικών αρχών, ενώ επαναλαμβάνονται αρκετές από τις ρυθμίσεις του ν. 3852/2010 («Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»), του οποίου οι σχετικές διατάξεις καταργούνται. Ειδικότερα, με το Κεφάλαιο Α΄, υπό τον τίτλο «Διοίκηση Δή-

μων και Δημοτικών Κοινοτήτων», μεταξύ άλλων, μειώνεται ο αριθμός των μελών των δημοτικών συμβουλίων των δήμων και των συμβουλίων των δημοτικών κοινοτήτων (άρθρα 3-4) και αυξάνεται η διάρκεια της δημοτικής περιόδου, από τέσσερα (4) έτη σε πέντε (5) έτη (άρθρο 5). Στο το Κεφάλαιο Β', υπό τον τίτλο «Εκλογείς-Δικαίωμα του εκλέγειν», περιλαμβάνονται οι ρυθμίσεις για το δικαίωμα του εκλέγειν, την άσκησή του, και τους εκλογικούς καταλόγους που ισχύουν για τις εκλογές των δημοτικών αρχών (άρθρα 6-8). Στο Κεφάλαιο Γ', υπό τον τίτλο «Εκλόγιμοι-Δικαίωμα του εκλέγεσθαι», περιλαμβάνονται οι ρυθμίσεις για τα προσόντα εκλογιμότητας (άρθρο 9) και καθορίζονται εκ νέου τα κωλύματα εκλογιμότητας και τα ασυμβίβαστα για υποψηφίους δημάρχους, δημοτικούς συμβούλους, συμβούλους δημοτικών κοινοτήτων και προέδρους δημοτικών κοινοτήτων. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, μειώνεται το χρονικό διάστημα πριν από τη διεξαγωγή των εκλογών, κατά το οποίο ενεργοποιούνται τα ασυμβίβαστα των ανωτέρω προσώπων, και αυστηροποιείται το ασυμβίβαστο λόγω οφειλών προς τον δήμο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και τις κοινωφελείς επιχειρήσεις αυτού (άρθρα 10-11). Με το Κεφάλαιο Δ', υπό τον τίτλο «Εκλογικές Περιφέρειες-Έδρες δημοτικών συμβούλων», ορίζονται οι εκλογικές περιφέρειες και η μέθοδος υπολογισμού των εδρών των δημοτικών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας (άρθρα 12-13). Με το Κεφάλαιο Ε', υπό τον τίτλο «Συνδυασμοί και υποψήφιοι-Πρόγραμμα εκλογών», μεταξύ άλλων, ορίζεται ως αρμόδιο δικαστήριο το Πολυμελές Πρωτοδικείο της έδρας της περιφέρειας και το Πρωτοδικείο Αθηνών στην περιφέρεια Αττικής (άρθρο 14), ορίζεται η εκλογή τόσο των δημάρχων και των δημοτικών συμβούλων, όσο και των συμβούλων και των προέδρων των δημοτικών κοινοτήτων κατά συνδυασμούς, με τις υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών να αποκλείονται, τροποποιείται η δυνατότητα προσαύξησης του αριθμού των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων και των υποψηφίων προέδρων και συμβούλων δημοτικής κοινότητας, από πενήντα τοις εκατό (50%), σε εκατόν πενήντα τοις εκατό (150%), σε σχέση με τον αριθμό των εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας και κάθε δημοτικής κοινότητας, αντίστοιχα, προβλέπεται η ηλεκτρονική υποβολή της δήλωσης των συνδυασμών μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr-ΕΨΠ), αυξάνεται το ηλεκτρονικό παράβολο που κατατίθεται από υποψηφίους δημοτικούς σύμβουλους και συμβούλους δημοτικής κοινότητας, από πενήντα (50) και δέκα (10) ευρώ, σε ογδόντα (80) και πενήντα (50) ευρώ, αντίστοιχα (άρθρο 15), επέρχονται τροποποιήσεις στις προθεσμίες για την αντικατάσταση υποψηφίων που παραιτήθηκαν ή αποβίωσαν (άρθρο 16), ορίζεται ως ημερομηνία ανακήρυξης των συνδυασμών η δεκάτη Σεπτεμβρίου, επιβάλλεται υποχρέωση για απόδοση Αριθμού Φορολογικού Μητρώου

στους συνδυασμούς μετά την ανακήρυξή τους (άρθρο 17), και ορίζονται τα δικαιώματα των συνδυασμών και των υποψηφίων και η έκδοση και δημοσίευση του προγράμματος της εκλογής (άρθρα 18-19). Με το Κεφάλαιο ΣΤ', υπό τον τίτλο «Ψηφοδέλτια-Σταυροί προτίμησης», μεταξύ άλλων, καθορίζεται η μορφή, το περιεχόμενο, η εκτύπωση και η διανομή των ψηφοδελτίων (άρθρα 20-21), ορίζεται ο ανώτατος αριθμός σταυρών προτίμησης που μπορεί να θέσει ο εκλογέας (άρθρο 22), και οι περιπτώσεις που συνεπάγονται ακυρότητα του ψηφοδελτίου (άρθρο 23). Με το Κεφάλαιο Ζ', υπό τον τίτλο «Αποτέλεσμα ψηφοφορίας», ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τον τρόπο ανάδειξης του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών (άρθρο 24), την ενδεχόμενη επαναληπτική ψηφοφορία (άρθρο 25), τη μέθοδο κατανομής των εδρών του δημοτικού συμβουλίου (άρθρα 26-27), τις περιπτώσεις παραίτησης ή θανάτου υποψηφίου δημάρχου πριν από επαναληπτική ψηφοφορία (άρθρο 28), τη μέθοδο κατανομής των εδρών στα συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων και εκλογής προέδρου σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό έως και τριακόσιους (300) κατοίκους (άρθρα 29-30), και την εκλογή τακτικών και αναπληρωματικών δημοτικών συμβούλων και συμβούλων δημοτικής κοινότητας (άρθρα 31-32). Ειδικότερα: μειώνεται το ποσοστό πλειοψηφίας που απαιτείται για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού, από πενήντα τοις εκατό (50%) συν μία ψήφο, σε σαράντα τρία τοις εκατό (43%) συν μία ψήφο επί του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων. Καταργείται η αναλογική κατανομή των εδρών των δημοτικών συμβουλίων και των συμβουλίων δημοτικής κοινότητας, εκτός αν ο επιτυχών συνδυασμός λάβει ποσοστό μεγαλύτερο του εξήντα τοις εκατό (60%) συν μία ψήφο επί του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων. Σε περίπτωση κατά την οποία ο επιτυχών συνδυασμός λάβει ποσοστό έως και εξήντα τοις εκατό (60%), εκλέγει τα τρία πέμπτα (3/5) του συνόλου των εδρών, και τα υπόλοιπα δύο πέμπτα (2/5) κατανέμονται μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών. Εισάγεται, ως προϋπόθεση του δικαιώματος εκλογής δημοτικού συμβούλου, η συγκέντρωση από τον συνδυασμό ποσοστού τουλάχιστον τρία τοις εκατό (3%) του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων, και προβλέπεται για τον υποψήφιο δήμαρχο επιλαχόντος συνδυασμού δικαίωμα επιλογής εκλογικής περιφέρειας στην οποία επιθυμεί να είναι δημοτικός σύμβουλος, σε περίπτωση κατά την οποία ο συνδυασμός καταλαμβάνει έδρες σε περισσότερες εκλογικές περιφέρειες. Επίσης, ορίζεται ότι στις δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό μεγαλύτερο των τριακοσίων κατοίκων, ο συνδυασμός του επιτυχόντος δημάρχου λαμβάνει τα τρία πέμπτα των εδρών της δημοτικής κοινότητας, ενώ στις δημοτικές ε-

νότητες με πληθυσμό μικρότερο των τριακοσίων κατοίκων, πρόεδρος της κοινότητας εκλέγεται, ανεξαρτήτως συνδυασμού, αυτός που έλαβε τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης. Με το Κεφάλαιο Η΄, υπό τον τίτλο «Μετάδοση και δημοσίευση αποτελεσμάτων», ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την εξαγωγή, τη δημοσίευση και τη μετάδοση των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας (άρθρα 33-34), καθώς και με την έκθεση των πρακτικών της εκλογής και του πίνακα των αποτελεσμάτων στο κατάστημα του αρμόδιου Πρωτοδικείου (άρθρο 35). Με το Κεφάλαιο Θ΄, υπό τον τίτλο «Ανακήρυξη επιτυχόντος και επιλαχόντων συνδυασμών – Ορκωμοσία – Αναπλήρωση – Διάλυση συμβουλίων», ρυθμίζονται, εκ νέου, ζητήματα σχετικά με την επικύρωση της εκλογής (άρθρο 36), την ορκωμοσία των αιρετών (άρθρο 37), την αποποίηση της εκλογής (άρθρο 38), την παραίτηση των αιρετών (άρθρο 39), την αντικατάσταση και αναπλήρωση των δημοτικών συμβούλων, των συμβούλων και των προέδρων των δημοτικών κοινοτήτων (άρθρο 40), καθώς και την προκήρυξη εκλογών λόγω διάλυσης δημοτικού συμβουλίου για σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος (άρθρο 41).

Με τις ρυθμίσεις του Μέρους Β΄, υπό τον τίτλο «Εκλογή Περιφερειακών Αρχών» (άρθρα 42-69), το οποίο διαρθρώνεται σε εννέα (9) Κεφάλαια, επέρχονται τροποποιήσεις στο θεσμικό πλαίσιο για την εκλογή των περιφερειακών αρχών, ενώ επαναλαμβάνονται αρκετές από τις ρυθμίσεις του ν. 3852/2010 («Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»), του οποίου οι σχετικές διατάξεις καταργούνται. Ειδικότερα, με το Κεφάλαιο Α΄, υπό τον τίτλο «Διοίκηση Περιφερειών», μεταξύ άλλων, μειώνεται ο αριθμός των μελών των περιφερειακών συμβουλίων των περιφερειών (άρθρο 42) και αυξάνεται η διάρκεια της περιφερειακής περιόδου, από τέσσερα (4) έτη σε πέντε (5) έτη (άρθρο 43). Στο Κεφάλαιο Β΄, υπό τον τίτλο «Εκλογείς-Δικαίωμα του εκλέγειν», περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για το δικαίωμα του εκλέγειν, την άσκησή του, και τους εκλογικούς καταλόγους που ισχύουν για τις εκλογές των περιφερειακών αρχών (άρθρα 44-46). Στο Κεφάλαιο Γ΄, υπό τον τίτλο «Εκλόγιμοι-Δικαίωμα του εκλέγεσθαι», περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για τα προσόντα εκλογιμότητας (άρθρο 47) και καθορίζονται εκ νέου τα κωλύματα εκλογιμότητας και τα ασυμβίβαστα για υποψήφιους περιφερειάρχες και περιφερειακούς συμβούλους. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, μειώνεται το χρονικό διάστημα πριν από τη διεξαγωγή των εκλογών, κατά το οποίο ενεργοποιούνται τα ασυμβίβαστα των ανωτέρω προσώπων, και αυστηροποιείται το ασυμβίβαστο λόγω οφειλών προς την περιφέρεια και τα οικεία νομικά πρόσωπα δημοσίου

δικαίου (άρθρα 48-49). Με το Κεφάλαιο Δ', υπό τον τίτλο «Εκλογικές Περιφέρειες-Έδρες περιφερειακών συμβούλων», ορίζονται οι εκλογικές περιφέρειες και η μέθοδος υπολογισμού των εδρών των περιφερειακών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας (άρθρα 50-51). Με το Κεφάλαιο Ε', υπό τον τίτλο «Συνδυασμοί και υποψήφιοι», μεταξύ άλλων, ορίζεται η εκλογή του περιφερειάρχη και των περιφερειακών συμβούλων κατά συνδυασμούς, με τις υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών να αποκλείονται, τροποποιείται η δυνατότητα προσαύξησης του αριθμού των υποψηφίων περιφερειακών συμβούλων από πενήντα τοις εκατό (50%), σε εκατόν πενήντα τοις εκατό (150%), σε σχέση με τον αριθμό των εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας, προβλέπεται η ηλεκτρονική υποβολή της δήλωσης των συνδυασμών μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr-ΕΨΠ), αυξάνεται το ηλεκτρονικό παράβολο που κατατίθεται από υποψήφιους περιφερειάρχες και περιφερειακούς σύμβουλους, από διακόσια (200) και πενήντα (50) ευρώ, σε πεντακόσια (500) και εκατό (100) ευρώ, αντίστοιχα (άρθρο 52), ορίζεται ως ημερομηνία ανακήρυξης των συνδυασμών η δεκάτη Σεπτεμβρίου, επιβάλλεται υποχρέωση για απόδοση Αριθμού Φορολογικού Μητρώου στους συνδυασμούς μετά την ανακήρυξή τους, και προβλέπεται αναλογική εφαρμογή των άρθρων 18 και 19 του νομοσχεδίου ως προς τα δικαιώματα των συνδυασμών και των υποψηφίων και την έκδοση και δημοσίευση του προγράμματος της εκλογής (άρθρο 53). Με το Κεφάλαιο ΣΤ', υπό τον τίτλο «Ψηφοδέλτια-Σταυροί προτίμησης», μεταξύ άλλων, καθορίζεται η μορφή, το περιεχόμενο, η εκτύπωση και η διανομή των ψηφοδελτίων (άρθρο 54), ορίζεται ο ανώτατος αριθμός σταυρών προτίμησης που μπορεί να θέσει ο εκλογέας (άρθρο 55), και οι περιπτώσεις που συνεπάγονται ακυρότητα του ψηφοδελτίου (άρθρο 56). Με το Κεφάλαιο Ζ', υπό τον τίτλο «Αποτέλεσμα ψηφοφορίας», ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τον τρόπο ανάδειξης του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών (άρθρο 57), την ενδεχόμενη επαναληπτική ψηφοφορία (άρθρο 58), τη μέθοδο κατανομής των εδρών του περιφερειακού συμβουλίου (άρθρα 59-60), και την εκλογή τακτικών και αναπληρωματικών περιφερειακών συμβούλων (άρθρο 61). Ειδικότερα, μειώνεται το ποσοστό πλειοψηφίας που απαιτείται για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού, από πενήντα τοις εκατό (50%) συν μία ψήφο, σε σαράντα τρία τοις εκατό (43%) συν μία ψήφο επί του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων. Καταργείται η αναλογική κατανομή των εδρών των περιφερειακών συμβουλίων, εκτός αν ο επιτυχών συνδυασμός λάβει ποσοστό μεγαλύτερο του εξήντα τοις εκατό (60%) συν μία ψήφο επί του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων. Σε περίπτωση κατά την οποία ο επιτυχών συνδυασμός λάβει ποσοστό έως και εξήντα τοις εκατό (60%), εκλέγει τα τρία πέ-

μπα (3/5) του συνόλου των εδρών, και τα υπόλοιπα δύο πέμπτα (2/5) κατανέμονται μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών. Επίσης, εισάγεται, ως προϋπόθεση του δικαιώματος εκλογής περιφερειακού συμβούλου, η συγκέντρωση από τον συνδυασμό ποσοστού τουλάχιστον τρία τοις εκατό (3%) του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων, και προβλέπεται για τον υποψήφιο περιφερειάρχη επιλαχόντος συνδυασμού δικαίωμα επιλογής εκλογικής περιφέρειας, στην οποία επιθυμεί να είναι περιφερειακός σύμβουλος, σε περίπτωση κατά την οποία ο συνδυασμός καταλαμβάνει έδρες σε περισσότερες εκλογικές περιφέρειες. Με το Κεφάλαιο Η΄, υπό τον τίτλο «Μετάδοση και δημοσίευση αποτελεσμάτων», ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την εξαγωγή, τη δημοσίευση και τη μετάδοση των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας (άρθρο 62), καθώς και με την έκθεση των πρακτικών της εκλογής και του πίνακα των αποτελεσμάτων στο κατάστημα του αρμόδιου Πρωτοδικείου (άρθρο 63). Με το Κεφάλαιο Θ΄, υπό τον τίτλο «Ανακήρυξη επιτυχόντος και επιλαχόντων συνδυασμών – Ορκωμοσία Αναπλήρωση – Διάλυση συμβουλίων», ρυθμίζονται, εκ νέου, ζητήματα σχετικά με την επικύρωση της εκλογής (άρθρο 64), την ορκωμοσία των αιρετών (άρθρο 65), την αποποίηση της εκλογής (άρθρο 66), την παραίτηση των αιρετών (άρθρο 67), την αντικατάσταση και την αναπλήρωση των περιφερειακών συμβούλων (άρθρο 68), καθώς και την προκήρυξη εκλογών λόγω διάλυσης περιφερειακού συμβουλίου για σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος (άρθρο 69).

Με τις ρυθμίσεις του Μέρους Γ΄, υπό τον τίτλο «Γενικές διατάξεις για την εκλογική διαδικασία» (άρθρα 70-71), ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τους εκλογικούς φακέλους, τα λευκά ψηφοδέλτια και τις κάλπες ψηφοφορίας (άρθρο 70), και ορίζεται η αναλογική εφαρμογή της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών (π.δ. 26/2012) κατά τη διενέργεια των δημοτικών και περιφερειακών εκλογών (άρθρο 71).

Με τις ρυθμίσεις του Μέρους Δ΄, υπό τον τίτλο «Διαδικασία εκλογικών διαφορών – Τροποποιήσεις Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Επανάληψη εκλογής σε περίπτωση ακύρωσης» (άρθρα 72-83), επέρχονται επί μέρους τροποποιήσεις, στο πλαίσιο των ρυθμίσεων του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999), ως προς τις διαφορές που αναφύονται κατά την εκλογική διαδικασία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Πρώτος Τίτλος του Δεύτερου Τμήματος του Δεύτερου Μέρους του Κώδικα, άρθρα 244-266). Ειδικότερα, προβλέπεται, καταρχάς, ότι οι διαφορές που αναφύονται κατά την εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη δημοτικών και περιφερεια-

κών αρχών, εκδικάζονται σύμφωνα με τα άρθρα 244-266 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (άρθρο 72), και ορίζονται ως αρμόδια δικαστήρια το τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο, εφόσον πρόκειται για οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, και το Διοικητικό Εφετείο, εφόσον πρόκειται για οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού (άρθρο 73). Επίσης, προσδιορίζονται, η προσβαλλόμενη πράξη σε περίπτωση άσκησης ένστασης (άρθρο 74), τα πρόσωπα που δικαιούνται να ασκήσουν ένσταση και τα πρόσωπα και οι συνδυασμοί κατά των οποίων ασκείται η ένσταση (άρθρο 75), η προθεσμία για την άσκησή της (άρθρο 76), οι λόγοι που μπορούν να προβληθούν με την ένσταση (άρθρο 77), ο τρόπος άσκησής της (άρθρο 78), η διαβίβαση των ενστάσεων, χωριστά για κάθε οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης, στο αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο (άρθρο 79), τα ζητήματα που μπορεί να κριθούν παρεμπιπτόντως από το δικαστήριο κατά την εκδίκαση της ένστασης (άρθρο 80), και η έκταση της εξουσίας του δικαστηρίου, το οποίο ακυρώνει ή τροποποιεί, κατά περίπτωση, την προσβαλλόμενη πράξη ή διαπιστώνει την έλλειψη προσόντων ή το κώλυμα εκλογιμότητας ή το ασυμβίβαστο (άρθρο 81). Τέλος, προβλέπεται αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά των σχετικών αποφάσεων των τριμελών Διοικητικών Πρωτοδικείων ή των Διοικητικών Εφετειών (άρθρο 82) και ορίζονται οι λεπτομέρειες για την επανάληψη της εκλογής σε περίπτωση ακύρωσής της (άρθρο 83).

Με τις ρυθμίσεις του Μέρους Ε΄, υπό τον τίτλο «Τελικές, εξουσιοδοτικές, μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις» (άρθρα 84-91), το οποίο διαρθρώνεται σε τέσσερα Κεφάλαια, ορίζεται ότι οι δήμοι του άρθρου 1 του ν. 3852/2010, στους οποίους δεν έχει επέλθει καμία μεταβολή, αποτελούνται από μία δημοτική ενότητα, που φέρει το όνομα του δήμου (άρθρο 84), ευθυγραμμίζεται η νέα ορολογία που εισάγει το νομοσχέδιο με τις κείμενες διατάξεις (άρθρα 85-86), ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, τον πληθυσμό των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (άρθρο 87) και την αναστολή της επαγγελματικής δραστηριότητας του περιφερειάρχη (άρθρο 88), και τίθενται εξουσιοδοτικές, μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις (άρθρα 89-91).

Τέλος, με τη ρύθμιση του Μέρους ΣΤ΄, υπό τον τίτλο «Έναρξη ισχύος» (άρθρο 92), ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

Β. Οι διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος κατοχυρώνουν την αυτοδιοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Ειδικότερα, η παρ. 1 του άρθρου αυτού ορίζει τα εξής: «Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού». Όπως προκύπτει και από την ένταξη του άρθρου αυτού στο Έκτο Τμήμα του Μέρους Τρίτου του Συντάγματος, υπό τον τίτλο «Διοίκηση», η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί μορφή διοικητικής οργάνωσης της χώρας.

Ουσιώδες στοιχείο της συνταγματικής ρύθμισης για την τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί η εκλογή των αρχών των Ο.Τ.Α., σε όλες τις βαθμίδες τους, με καθολική και μυστική ψηφοφορία (άρθρο 102 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος). Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ., ενδεικτικά, ΟΛΣΤΕ 3684/2009, ΟΛΣΤΕ 2140/2013), ο τρόπος εκλογής των αρχών των Ο.Τ.Α., «στο μέτρο που δεν ρυθμίζεται από το Σύνταγμα, επαφίεται στον κοινό νομοθέτη (άρθρα 51 παρ. 3, 54 παρ. 1 και 102 παρ. 2 του Συντάγματος), ο οποίος όμως δεν μπορεί να θεσπίσει διατάξεις που αναιρούν ή περιορίζουν υπερμέτρως το ανωτέρω δικαίωμα του πολίτη (πρβλ. ΑΕΔ 35/1985, 13/1997). Κατά την ειδικότερη ρύθμιση του τρόπου εκλογής των αρχών των Ο.Τ.Α. ο κοινός νομοθέτης διαθέτει μεν ευρύ, κατ' αρχήν, περιθώριο εκτιμήσεως για τον καθορισμό, εν όψει των πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν κάθε φορά, του, κατά την κρίση του, πλέον προσφόρου και ενδεδειγμένου για τις συγκεκριμένες περιστάσεις εκλογικού συστήματος, υπό την επιφύλαξη, πάντως, της τηρήσεως των αρχών της ισότητας του εκλογικού δικαιώματος (άρθρα 4 παρ. 1 και 51 παρ. 3 του Συντάγματος) και της ευρύτερης δυνατής λαϊκής εκπροσωπήσεως (πρβλ. ΑΕΔ 36/1990), αλλά και της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας (πρβλ. ΑΕΔ 36/1990)». Ειδικά ως προς την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, ο τρόπος οργάνωσης της συμμετοχής του πολίτη στην πολιτική ζωή της Χώρας, περιλαμβανομένης της αναδείξεως των αρχών των Ο.Τ.Α., πρέπει να διέπεται από την επιδίωξη συνταγματικώς θεμιτών σκοπών, συναφών με το ρυθμιζόμενο αντικείμενο και τις αρχές που το διέπουν, και οι επί μέρους περιορισμοί να τελούν σε σχέση αναγκαιότητας και αναλογικότητας προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Υπό το Σύνταγμα του 1975, ο νομοθέτης επιδίωξε την εξασφάλιση της εύρυθμης και αποτελεσματικής λειτουργίας των δήμων, μέσω της θέσπισης αλληπάλληλων εκλογικών συστημάτων που ενισχύουν τον πλειοψηφούντα συνδυασμό. Ειδικότερα, με τις διατάξεις του ν. 8/1975, όπως κωδικοποιήθηκαν με το π.δ. 933/1975, ο νομοθέτης όρισε ότι επιτυχών θεωρείται ο συν-

δυασμός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία των εγκύρων ψηφοδελτίων, αν δε κανείς συνδυασμός δεν λαμβάνει την πλειοψηφία αυτή, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται μεταξύ των δύο σχετικώς πλειοψηφισάντων συνδυασμών. Περαιτέρω, με τις διατάξεις αυτές θεσπίσθηκε σύστημα εκ των προτέρων καθορισμού του αριθμού των εδρών των δημοτικών συμβούλων που λαμβάνουν ο επιτυχών και ο επιλαχών συνδυασμός, ήτοι δύο τρίτα ($2/3$) και ένα τρίτο ($1/3$) των εδρών, αντίστοιχα (επιλαχών συνδυασμός θεωρείτο μόνο ο δεύτερος σε ψήφους συνδυασμός). Παρόμοιες ρυθμίσεις περιλήφθηκαν και στον ν. 1065/1980. Ακολούθως, το ανωτέρω σύστημα κατανομής των εδρών μεταβλήθηκε από τον ν. 1270/1982, ο οποίος εισήγαγε την εκπροσώπηση στο δημοτικό συμβούλιο όλων των συνδυασμών που συγκεντρώνουν το εκλογικό μέτρο (και όχι μόνον των δύο πρώτων συνδυασμών, όπως προέβλεπαν οι ως άνω προγενέστεροι νόμοι). Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του, ο επιτυχών συνδυασμός, δηλαδή αυτός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία στον πρώτο ή στον δεύτερο γύρο, λαμβάνει τα τρία πέμπτα ($3/5$) του συνόλου των εδρών, οι δε επιλαχόντες συνδυασμοί τα δύο πέμπτα ($2/5$) των εδρών, ανάλογα με τον αριθμό των εγκύρων ψηφοδελτίων που έλαβε καθένας από αυτούς. Αντίστοιχες ρυθμίσεις περιλήφθηκαν στα π.δ. 76/1985, 323/1989 και 410/1995.

Στη συνέχεια, με τον ν. 3434/2006 ορίσθηκε ότι θεωρείται επιτυχών συνδυασμός αυτός που πλειοψήφησε με ποσοστό τουλάχιστον 42% του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων και ότι, αν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώσει την απαιτούμενη αυτή πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται μόνο μεταξύ των υποψηφίων δημάρχων των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους. Οι τελευταίες αυτές ρυθμίσεις επαναλήφθηκαν στον κυρωθέντα με το άρθρο πρώτο του ν. 3463/2006 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ο οποίος, κατά τα λοιπά, διατήρησε το ως άνω σύστημα κατανομής εδρών, ήτοι τρία πέμπτα ($3/5$) στον επιτυχόντα συνδυασμό και δύο πέμπτα ($2/5$) στους επιλαχόντες. Όπως, εξ άλλου, προκύπτει από τις αιτιολογικές εκθέσεις των ανωτέρω νόμων (3434/2006 και 3463/2006), ο νομοθέτης επιδίωξε τη διασφάλιση της ύπαρξης ισχυρών δημοτικών αρχών, μέσω της πρόκρισης εκλογικού συστήματος, κατά το οποίο ο συνδυασμός που ανακηρύσσεται επιτυχών να μη στηρίζεται σε ευκαιριακές συμμαχίες, αλλά να έχει ενιαίο προγραμματικό λόγο.

Ακολούθως, ο ν. 3052/2010 επανέφερε τη ρύθμιση για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού με ποσοστό τουλάχιστον πενήντα τοις εκατό (50%) συν μία ψήφο, διατηρώντας την κατανομή των τριών πέμπτων ($3/5$) και δύο

πέμπτων (2/5) στον επιτυχόντα και τους επιλαχόντες συνδυασμούς, αντίστοιχα. Κατά την αιτιολογική έκθεση του ανωτέρω νόμου, «η ρύθμιση αυτή υπηρετεί τον στόχο της αυξημένης δημοκρατικής νομιμοποίησης των αιρετών οργάνων των νέων Ο.Τ.Α.». Τέλος, με τον ν. 4555/2018 εισήχθη η αναλογική κατανομή των εδρών των δημοτικών συμβουλίων, με κατάργηση της ρύθμισης για κατανομή των τριών πέμπτων των εδρών στον επιτυχόντα συνδυασμό, και διατήρηση της επαναληπτικής ψηφοφορίας σε περίπτωση κατά την οποία κανείς συνδυασμός δεν συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία στον πρώτο γύρο. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ανωτέρω νόμου, «[η εν λόγω] επιλογή (...) μεταφέρει με τον πλέον ακριβή και γνήσιο τρόπο τη βούληση του εκλογικού σώματος στη σύνθεση του δημοτικού συμβουλίου».

Με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου καταργούνται οι ισχύουσες εν προκειμένω ρυθμίσεις και οργανώνεται σύστημα εκλογής δημάρχου και περιφερειάρχη με σχετική πλειοψηφία και μεικτό σύστημα κατανομής των εδρών στο δημοτικό συμβούλιο, το συμβούλιο δημοτικών κοινοτήτων και το περιφερειακό συμβούλιο, αντίστοιχα.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί των άρθρων 5 και 43

Με τις προτεινόμενες διατάξεις αυξάνεται η διάρκεια της δημοτικής και της περιφερειακής περιόδου, από τέσσερα (4) έτη σε πέντε (5) έτη. Υπό το Σύνταγμα του 1975, η διάρκεια της δημοτικής περιόδου ήταν πάντα τετραετής, έως την ψήφιση του ν. 3852/2010, οπότε και ορίστηκε πενταετής, και προβλεπόταν η διενέργεια της ψηφοφορίας την ημέρα διεξαγωγής της ψηφοφορίας για την εκλογή των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (βλ., ήδη, Αντ. Παντελή, Ταυτόχρονη Διεξαγωγή Δημοτικών και Ευρωπαϊκών Εκλογών, ΤοΣ 1986, σελ. 419 επ.).

Με τον ν. 4555/2018 η διάρκεια της δημοτικής και της περιφερειακής περιόδου επανήλθε στα τέσσερα (4) έτη. Το άρθρο 102 παρ. 2 του Συντάγματος αναφέρεται στις αρχές της καθολικής και της μυστικής ψηφοφορίας για την εκλογή των αρχών των Ο.Τ.Α. Επισημαίνεται ότι για την ανάδειξη των οργάνων των οργανισμών αυτών ισχύει και μια άλλη βασική αρχή, σύμφωνα με την οποία η εκλογή πρέπει να επαναλαμβάνεται σε εύλογα χρονικά δια-

στήματα (βλ. Αθ. Ράικο, Συνταγματικό Δίκαιο, τ. Ι/Β, 2009, σελ. 1126). Το Σύνταγμα δεν καθορίζει τη διάρκεια της θητείας των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης, καταλείποντας τον καθορισμό της στον νομοθέτη. Η διάταξη του άρθρου 53 παρ. 1 του Συντάγματος, η οποία καθορίζει τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου σε τέσσερα (4) έτη, δεν εφαρμόζεται αναλόγως εν προκειμένω.

2. Επί των άρθρων 10-11 και 48-49

Με τις ανωτέρω διατάξεις ορίζονται, εκ νέου, τα κωλύματα εκλογιμότητας και τα ασυμβίβαστα για τις θέσεις των αιρετών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, αντίστοιχα. Σχετικά με τις ρυθμίσεις των άρθρων αυτών επισημαίνονται τα εξής:

α) Η απόλυτη και ρητή διατύπωση των κωλυμάτων εκλογιμότητας και των ασυμβιβάστων υπηρετεί λόγους δημόσιου συμφέροντος, εφόσον αποσκοπεί στην προστασία των συμφερόντων των Ο.Τ.Α. (βλ., ενδεικτικά, ΣΤΕ 3083/2007, 3464/2007). Δοθέντος, εξ άλλου, ότι η θέσπιση κωλυμάτων και ασυμβιβάστων περιορίζει την άσκηση του παθητικού εκλογικού δικαιώματος, επιβάλλεται στενή ερμηνεία των σχετικών διατάξεων (βλ. ΣΤΕ 349/2020, 661/2015). Τα κωλύματα εκλογιμότητας και τα ασυμβίβαστα αναφέρονται περιοριστικά και συνιστούν μορφή εξαιρετικού δικαίου, ώστε να μην καταλείπεται ευχέρεια στον ερμηνευτή για ανάλογη εφαρμογή ή διασταλτική ερμηνεία.

β) Κατά την περίπτωση β' της παραγράφου 3 των άρθρων 10 και 48, προβλέπεται κώλυμα εκλογιμότητας για αυτούς στους οποίους έχει επιβληθεί στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων με αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση. Επισημαίνεται ότι οι σχετικές διατάξεις των άρθρων 59 έως 66 του προϊσχύσαντος Ποινικού Κώδικα, οι οποίες προέβλεπαν, ως παρεπόμενη ποινή, την αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων των καταδικαζομένων, καταργήθηκαν με τον νέο Ποινικό Κώδικα, ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4619/2019 (βλ., εν προκειμένω, και ΣΤΕ 1071/2020).

3. Επί του άρθρου 15 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 30

Με την προτεινόμενη ρύθμιση του άρθρου 15 παρ. 1 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η εκλογή του δημάρχου, των δημοτικών συμβούλων, των συμβούλων δημοτικής κοινότητας και των προέδρων των δημοτικών κοινοτήτων γίνεται κατά συνδυασμούς, οι δε υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών αποκλεί-

ονται. Σημειώνεται, συναφώς, ότι αντίστοιχες διατάξεις, που προέβλεπαν αποκλεισμό υποψηφιοτήτων εκτός συνδυασμών (βλ. άρθρο 54 παρ. 1 του π.δ. 410/1995), έχει κριθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας ότι «δεν αντιβαίνουν στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι ο οριζόμενος από αυτές τρόπος εκλογής κατά συνδυασμούς, περιορίζει, αλλά δεν αναιρεί το σχετικό εκ της συνταγματικής αυτής διατάξεως δικαίωμα, αφού παρέχει στον πολίτη την δυνατότητα συμμετοχής του στην πολιτική ζωή της χώρας (...) ούτε στις αρχές της καθολικότητας και της ισότητας της ψήφου, ούτε σε άλλη συνταγματική διάταξη ή αρχή που διέπει την εκλογή των δημοτικών και κοινοτικών αρχών» (ΣτΕ 3156/2000).

Σύμφωνα με το άρθρο 18B του ν. 3852/2010, το οποίο καταργείται με το νομοσχέδιο, η εκλογή προέδρων των κοινοτήτων με πληθυσμό έως τριακοσίων (300) κατοίκων γίνεται με χωριστή κάλη και με ενιαίο ψηφοδέλτιο όλων των μεμονωμένων υποψηφίων. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, με την προτεινόμενη ρύθμιση του άρθρου 15 παρ. 2 του νομοσχεδίου, υποψηφιότητα για το αξίωμα του προέδρου δημοτικής κοινότητας είναι πλέον παραδεκτή μόνο εντός συνδυασμού που περιλαμβάνει υποψήφιο δήμαρχο και υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους. Ωστόσο, κατά το άρθρο 30 του νομοσχεδίου, στις δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό έως και τριακόσιους (300) κατοίκους, πρόεδρος της δημοτικής κοινότητας εκλέγεται ο υποψήφιος, ο οποίος έλαβε τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης στη δημοτική κοινότητα, ανεξαρτήτως συνδυασμού. Με τη δεύτερη από τις εν λόγω προτεινόμενες ρυθμίσεις, ο νομοθέτης λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες των πολύ μικρών τοπικών κοινωνιών, αναγνωρίζοντας ορισμένο βαθμό αυτονομίας σε σχέση με την εκλογή δημάρχου και μελών δημοτικού συμβουλίου. Ερωτάται, όμως, ποιος είναι ο θεμιτός σκοπός που δικαιολογεί την υποχρεωτική εκλογική συνεργασία του υποψήφιου προέδρου δημοτικής κοινότητας με δημοτικό συνδυασμό, και τον αποκλεισμό της δυνατότητας υποβολής ανεξάρτητης υποψηφιότητας.

4. Επί των άρθρων 23 και 56

Με τις προτεινόμενες διατάξεις ορίζονται οι περιπτώσεις που καθιστούν ένα ψηφοδέλτιο άκυρο. Παρατηρείται συναφώς ότι, κατά την υπ' αρ. 646/2020 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η περιοριστική απαρίθμηση των λόγων ακυρότητας των ψηφοδελτίων βρίσκεται «σε αρμονία με τη θεμελιώδη συνταγματική αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, που αξιώνοντας την ανάδειξη των αρχών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης με καθολική

ψηφοφορία (άρθρο 102 παρ. 2 Συντ.) επιβάλλει, καταρχήν, το σεβασμό της βούλησης του εκλογέα όπως εκδηλώθηκε κατά την ψηφοφορία (βλ. ΣΤΕ 3637, 3183, 2833/2003, 3696/2001 7μ. κ.ά.)». Περαιτέρω, «η παράλειψη του Προέδρου της εφορευτικής επιτροπής να αριθμήσει και να μονογράψει τα ψηφοδέλτια (όπως υποχρεούται με βάση τις διατάξεις του άρθρου 91 παρ. 1 εδ. β' του π.δ. 26/2012, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 29 παρ. 1 του ν. 3852/2010) δεν περιλαμβάνεται στις περιπτώσεις ακυρότητας των ψηφοδελτίων, οι οποίες ορίζονται περιοριστικά στο άρθρο 28 του ν. 3852/2010. Συνεπώς, τα ψηφοδέλτια που φέρουν τις παραπάνω πλημμέλειες δεν είναι εξ αυτού του λόγου άκυρα. Η παράλειψη των προαναφερομένων δύο ενεργειών (αρίθμησης και μονογραφής των ψηφοδελτίων) θα μπορούσε, ωστόσο, να οδηγήσει στην ακύρωση της εκλογής σε ορισμένο εκλογικό τμήμα, υπό την προϋπόθεση ότι αμφισβητείται, με τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, η ταυτότητα ή γνησιότητα των ψηφοδελτίων που εμφανίζουν τις πλημμέλειες αυτές (πρβλ. ΑΕΔ 12/2017, 25/2013, 9/2001, 67, 40/1995). Σε κάθε περίπτωση, ακύρωση της εκλογής δεν χωρεί, αν από τα λοιπά τηρηθέντα στοιχεία της εκλογικής διαδικασίας είναι δυνατόν να συναχθεί η γνησιότητα των ψηφοδελτίων αυτών, όπως και η, εν γένει, γνησιότητα της εκλογής (πρβλ. ΣΤΕ 3624/2015, 106/2012 7μ., 412/2008 7μ., 1678/2007 7μ.)».

5. Επί των άρθρων 24-26 και 57-59

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις θεωρείται επιτυχών ο συνδυασμός που πλειοψήφησε με ποσοστό μεγαλύτερο του σαράντα τρία τοις εκατό (43%) επί των εγκύρων ψηφοδελτίων. Αν αυτό το ποσοστό δεν επιτευχθεί, διεξάγεται νέα ψηφοφορία μεταξύ των υποψηφίων δημάρχων ή περιφερειάρχων των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους, οπότε απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία. Ορίζεται, επίσης, ότι ο επιτυχών συνδυασμός εκλέγει τα τρία πέμπτα (3/5) του συνόλου των εδρών του δημοτικού ή του περιφερειακού συμβουλίου (με την επιφύλαξη ότι δεν έλαβε ποσοστό άνω του 60%, οπότε η κατανομή χωρεί αναλογικά). Αντίστοιχες διατάξεις προτείνονται και για τα συμβούλια των δημοτικών κοινοτήτων.

Αμφότερα τα συστήματα εκλογής δημάρχου και περιφερειάρχη με ποσοστό 43% και με απόλυτη πλειοψηφία είναι συστήματα πλειοψηφικά, με τη διαφορά ότι επαναληπτική εκλογή με κλειστό αριθμό συνδυασμών (των δύο επικρατέστερων) χωρεί αν κανένας συνδυασμός δεν επιτύχει, κατά το πρώτο σύστημα, το ανώτερο ποσοστό ενώ, κατά το δεύτερο, την απόλυτη πλειοψηφία. Κατά το μέρος που διαφοροποιούνται, τα δύο συστήματα εκφρά-

ζουν διαφορετικές εκδοχές δημοκρατικής νομιμοποίησης των τοπικών αρχών. Συγκεκριμένα, κατά το πρώτο, προκρίνεται η νομιμοποίηση που παρέχεται με τη μεγαλύτερη δυνατή προτίμηση επί του συνόλου των συνδυασμών (εφόσον πάντως εκφράζει ένα υψηλό ποσοστό αντιπροσωπευτικότητας), ενώ, κατά το δεύτερο, με την προτίμηση αποκλειστικά μεταξύ των δύο επικρατέστερων. Κατά συνέπεια, κατά το πρώτο σύστημα, κρίσιμη αναδεικνύεται, κατά βάση, η πρώτη επιλογή των ψηφοφόρων, ενώ, κατά το δεύτερο, οι ψηφοφόροι καλούνται να επιλέξουν αποκλειστικά μεταξύ των δύο επικρατέστερων συνδυασμών. Τέλος, το πρώτο σύστημα ενθαρρύνει περισσότερο τις συνεργασίες κατά το στάδιο κατάρτισης των συνδυασμών, ήδη πριν από την πρώτη ψηφοφορία, ενώ το δεύτερο ενθαρρύνει ιδίως τις συνεργασίες μεταξύ ήδη συγκροτημένων συνδυασμών, ενόψει της επαναληπτικής ψηφοφορίας.

Σύμφωνα με τη νομολογία, αμφότερα τα συστήματα είναι καταρχήν συμβατά με τις συνταγματικές αρχές που διέπουν την εκλογή των οργάνων διοίκησης των Ο.Τ.Α., και, ειδικότερα, την αρχή της ισότητας του εκλογικού δικαιώματος (άρθρα 4 παρ. 1 και 51 παρ. 3 του Συντάγματος), την αρχή της ευρύτερης δυνατής λαϊκής εκπροσώπησης και την αρχή της αναλογικότητας. Ειδικότερα, κατά το μέρος που αφορά συστήματα σχετικής πλειοψηφίας, το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει δεχθεί σε Ολομέλεια ότι «η διάταξη του άρθρου 50 παρ. 1 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Κ.Δ.Κ.) [ν. 3463/2006], κατά την οποία στις εκλογές των δημάρχων και δημοτικών συμβούλων θεωρείται επιτυχών ο συνδυασμός που πλειοψήφησε με ποσοστό σαράντα δύο τοις εκατό (42%) του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων, προβλέφθηκε για σκοπό που είναι, κατ' αρχήν, συνταγματικά θεμιτός, δεδομένου ότι ο νομοθέτης με την ρύθμιση αυτή επεδίωξε την εξασφάλιση της εύρυθμης και αποδοτικής λειτουργίας των οργάνων διοικήσεως των δήμων και, για τον λόγο αυτό, προέκρινε εκλογικό σύστημα, κατά το οποίο ο συνδυασμός που ανακηρύσσεται επιτυχών να μην στηρίζεται σε προεκλογικές ευκαιριακές συμμαχίες και μάλιστα μεταξύ των δύο γύρων των εκλογών, αλλά να έχει ενιαίο προγραμματικό λόγο για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ζητημάτων τοπικού ενδιαφέροντος (...) Εφ' όσον δε το ανωτέρω προβλεπόμενο ποσοστό εκλογής διασφαλίζει δημοκρατική νομιμοποίηση στα όργανα διοικήσεως των δήμων, η ανωτέρω ρύθμιση, καθ' εαυτήν, εναρμονίζεται με τις εκτιθέμενες στην 7η σκέψη συνταγματικές διατάξεις και αρχές. Περαιτέρω, ενόψει του συνταγματικώς θεμιτού σκοπού της διασφάλισης της υπάρξεως ισχυρών και αποτελεσματικών δημοτικών αρχών, η, κα-

τά τις ως άνω διατάξεις των άρθρων 50 παρ. 1, 51 παρ. 1 και 59 παρ. 1 του Κ.Δ.Κ., ενίσχυση του συνδυασμού, ο οποίος συγκέντρωσε το 42% των εγκύρων ψήφων και ανακηρύχθηκε επιτυχών, με τα 3/5 των εδρών του δημοτικού συμβουλίου (...) δεν αντιβαίνει στις συνταγματικές αρχές ούτε της ισότητας του εκλογικού δικαιώματος και της ευρύτερης δυνατής λαϊκής εκπροσώπησης, ούτε της αναλογικότητας, αφού η εν λόγω ρύθμιση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ακατάλληλη για την επίτευξη του ως άνω, συνταγματικώς θεμιτού, σκοπού ούτε, τέλος, ότι υπερακοντίζει το σκοπό αυτό» (ΟλΣΤΕ 3684/2009). Ενημερωτικά επισημαίνεται ότι στην απόφαση διατυπώθηκε μειοψηφία, η οποία υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι ο σκοπός της διασφάλισης συνθηκών αποτελεσματικής λειτουργίας των δημοτικών οργάνων εξυπηρετείτο πλήρως με τη ρύθμιση περί κατανομής των τριών πέμπτων (3/5) των εδρών στον επιτυχόντα συνδυασμό, και θεώρησε ότι η νομοθετική επιδίωξη να μην στηρίζεται «σε ευκαιριακές συμμαχίες ο συνδυασμός, αλλά να έχει ενιαίο προγραμματικό λόγο», δεν δύναται να δικαιολογήσει σημαντική απόκλιση από τις συνταγματικές αρχές της ισότητας του εκλογικού δικαιώματος και της ευρύτερης δυνατής λαϊκής εκπροσώπησης.

6. Επί του άρθρου 59

Στην προτεινόμενη διάταξη έχει τεθεί, εκ παραδρομής, δεύτερη παράγραφος 4 κατά την αρίθμηση των παραγράφων του άρθρου. Επομένως, η δεύτερη παράγραφος 4 πρέπει να αναριθμηθεί σε παράγραφο 5, και η φράση του πρώτου εδαφίου αυτής «μη εφαρμοζόμενων των παρ. 1 έως 3» πρέπει να αντικατασταθεί από τη φράση «μη εφαρμοζόμενων των παρ. 1 έως 4».

7. Επί του άρθρου 74

Στο εισαγωγικό εδάφιο της προτεινόμενης διάταξης, οι λέξεις «Το άρθρο 246 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας» θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από τις λέξεις «Στο άρθρο 246 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας».

8. Επί του άρθρου 82 παρ. 1

Στο πρώτο εδάφιο της προτεινόμενης διάταξης, οι λέξεις «σύμφωνα με τα άρθρα 244 έως 261 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας» θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από τις λέξεις «σύμφωνα με τα άρθρα 244 έως 266 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας».

9. Επί του άρθρου 91 παρ. 1 και 2

Με την προτεινόμενη ρύθμιση καταργούνται οι διατάξεις του ν. 4555/2018 περί εκλογών δημοτικών και περιφερειακών αρχών. Επισημαίνεται ότι οι κα-

ταργούμενες διατάξεις του ν. 4555/2018 αφορούν, στο σύνολό τους (πλην των άρθρων 44 και 67 που περιέχουν μεταβατικές διατάξεις) αντικατάσταση και τροποποίηση διατάξεων του ν. 3852/2010, οι οποίες καταργούνται με την παράγραφο 1 της προτεινόμενης διάταξης, και, επομένως, παρέλκει η αυτοτελής κατάργησή τους.

Αθήνα, 31.5.2021

Οι εισηγητές
Νικόλαος Παπασπύρου
Επίκουρος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημονικός Συνεργάτης
Νέστωρ Πολίτης
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών